

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

RAPORT ME REKOMANDIME

A.nr: 595/2015

Isnije Dula

lidhur

me detyrimet pozitive që burojnë nga neni 29 dhe neni 31, paragrafi 2 i Kushtetutës së Republikës së Kosovës, si dhe nga neni 5 i Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut

Për: Z. Imet Rrahmani, Ministër
Ministria e Shëndetësisë
Rr. "Zagrebi" p.n.
10000 Prishtinë

Prishtinë, më 26 shtator 2016

Qëllimi i raportit

Ky raport bazohet në ankesën individuale të znj. Dula dhe ka për qëllim që të evidentojë disa nga mangësitë e veprimeve institucionale në trajtimin e këtij rasti dhe të tërheqë vëmendjen e institucioneve përgjegjëse në lidhje me masat që duhet ndërmarr për zbatimin e të drejtës për trajtim të detyrueshëm psikiatrik, për personat me çrregullime mendore.

Kompetenca e Avokatit të Popullit

Sipas Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit, Avokati i Popullit, mes të tjerash, ka këto kompetenca dhe përgjegjësi:

- “Të tërheqë vëmendjen për rastet kur autoritetet i shkelin të drejtat e njeriut dhe të bëjë rekomandim që t’u jepet fund rasteve të tilla dhe kur është e domosdoshme të shprehë mendimin e vet mbi qëndrimet dhe reagimet e institucioneve përkatëse në lidhje me rastet e tilla.” (neni 18, par.1, nënpar.1.2);
- “të njoftojë Qeverinë, Kuvendin dhe institucionet tjera kompetente të Republikës së Kosovës për çështjet që kanë të bëjnë me avancimin dhe mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, barazisë dhe jo diskriminimit” (neni 18, par. 1, nënpar. 5);
- “t’i publikojë njoftimet, mendimet, rekomandimet, propozimet dhe raportet e veta” (neni 18, par. 1, nënpar. 6);
- “të rekomandojë nxjerrjen e ligjeve të reja në Kuvend, ndryshimin e ligjeve që janë në fuqi dhe nxjerrjen apo ndryshimin e akteve nënligjore dhe administrative nga institucionet e Republikës së Kosovës (neni 18, par. 1, nënpar. 7);
- “të përgatisë raporte vjetore, periodike dhe të tjera mbi gjendjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, barazisë dhe diskriminimit dhe të kryejë hulumtime mbi çështjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, barazisë dhe diskriminimit në Republikën e Kosovës” (neni 18, par. 1, nënpar. 8);
- “t’i rekomandojë Kuvendit harmonizimin e legjisllacionit me standardet ndërkombëtare për të drejtat dhe liritë e njeriut si dhe zbatimin e tyre efektiv” (neni 18, par. 1, nënpar. 9).

Me dërgimin e këtij raporti tek institucionet kompetente, si dhe publikimin e tij, Avokati i Popullit synon të kryejë këto përgjegjësi ligjore.

Përshkrimi i çështjes

Ky raport është bazuar në ankesën e pranuar në Institucionin e Avokatit të Popullit (IAP), nga znj. Isnije Dula, e cila ka paraqitur ankesë kundër Institutit të Psikiatrisë Forenzike në Prishtinë, lidhur me pretendimet për moszbatim të aktvendimit të Gjykatës Themelore në Gjakovë (P.nr.709/14), për trajtimin e detyrueshëm psikiatrik në ndalim.

Përmbledhja e fakteve

Faktet, dëshmitë dhe informatat me të cilat posedon IAP, mund të përmbliidhen si në vijim:

1. Avokati i Popullit, në bazë të nenit 15.1 të Ligjit për Avokatin e Popullit nr. 03/L-195, më 29 tetor 2015, ka pranuar ankesën e znj. Isnije Dula, kundër Institutit të Psikiatrisë Forenzike në Prishtinë, lidhur me moszbatimin e aktvendimit të Gjykatës Themelore në Gjakovë (P.nr.709/14), për trajtimin e detyrueshëm psikiatrik të djalit të saj z. B. D.
2. Ankuesja pohon se djalit të saj z. B.D., (i lindur më 23 shtator 1968), që nga moshja 15-vjeçare i ishin shfaqur probleme shëndetësore me çrregullime mendore dhe që nga atëherë, ai ishte diagnostifikuar se vuan nga sëmundja mendore.
3. Ankuesja pohon se si pasojë e çrregullimeve mendore dhe veprimeve të dhunshme të B.D. para dhjetë vitesh i kishte vdekur bashkëshorti, ndërsa në vazhdimësi ishin dhunuar fizikisht nga z. B.D. ajo dhe disa nga familjarët e tjerë.
4. Më 10 nëntor 2013, pak para mesnate, z. B.D. fillimisht kishte tentuar ta hapë me dhunë derën e shtëpisë së njërit nga fqinjët në lagjen ku banon ankuesja, prandaj fqinji duke dëgjuar zhurmën, posa kishte hapur derën ishte sulmuar fizikisht nga z. B.D.
5. Më 11 nëntor 2013, pas ngjarjes së lartshënuar z. B.D., ishte larguar nga shtëpia dhe në mbrëmjen e kësaj dite familja e tij ishte njoftuar se ai gjendet në fshatin Xërxë dhe se ishte duke e penguar lëvizjen e veturave në rrugë. Familjarët e z. B.D., menjëherë kishin njoftuar Stacionin Policor në Gjakovë, të cilët për shkak të inkompetencës territoriale dhe zonës së përgjegjësisë për veprim, kishin kërkuar veprim nga Stacioni Policor i Komunës së Rahovecit. Drejtuesi i automjetit policor gjatë ngasjes së veturës duke synuar arrinte sa më shpejt në vendin e ngjarjes e kishte përplasur (goditur) me veturë z. B.D., të cilit i kishte shkaktuar lëndime të rënda trupore (*Fractura acetabulumi reg lat. dex et contuzio capitis regio ocipitalis*) dhe të njëjtin menjëherë e kishte transportuar në Spitalin Rajonal "Isa Grezda" në Gjakovë. Nga dokumentacioni mjekësor shihet se z. B.D., është hospitalizuar më 11 nëntor 2013, si dhe ka qëndruar në spital deri më 27 dhjetor 2013.
6. Më 18 shkurt 2015, lidhur me veprën penale të sulmit (shih paragrafi 4) Gjykata Themelore në Gjakovë mori aktvendim (P.nr.709/14) dhe z. B.D., ia shqiptoi masën e *Trajtimit të Detyrueshëm Psikiatrik me Ndalim në Institutin e Psikiatrisë Forenzike në Prishtinë*, në kohë të pacaktuar, duke e detyruar institutin ta informojë gjykatën me raport me shkrim së paku një herë në dy muaj.
7. Sipas pohimeve të familjarëve më 20 mars 2015, ka filluar ekzekutimi i aktvendimit P.nr.709/14, kundër z. B.D., lidhur me masën e trajtimit të detyrueshëm psikiatrik me ndalim, në Institutin e Psikiatrisë Forenzike në Prishtinë dhe ky trajtim është ekzekutuar deri më 26 tetor 2015.
8. Më 25 shkurt 2016, familjarët e ankueses njoftuan se z. B.D., nuk po e merr terapinë me rregull dhe sipas tyre ekziston rrezik potencial që i njëjti të shfaqë dhunë fizike ndaj ankueses (e cila jeton e vetme në shtëpi me z. B.D.), si dhe ndaj fqinjëve apo personave tjerë në rrugë dhe gjetiu.

Veprimet e Institucionit të Avokatit të Popullit

9. Më 9 nëntor 2015, përfaqësuesi IAP-së kërkoi të dhëna statistikore nga Këshilli Gjyqësor i Kosovës (KGJK), lidhur me numrin e personave kundër të cilëve janë marrë vendime për trajtim të detyrueshëm psikiatrik, prej vitit 2010 deri në vitin 2015, në nivel të të gjitha gjykatave në Republikën e Kosovës, si dhe ndaj sa personave (të cilët vuajnë nga sëmundjet mendore) është zhvilluar procedura për t'iu marrë zotësia e veprimit për periudhën 2010-2015.
10. Më 10 nëntor 2015, IAP u informua nga KGJK, se këtë informatë e posedon vetëm si “Masat e Trajtit të Detyrueshëm” për të gjitha llojet e masave që ka marrë gjykata, kurse lidhur me numrin e personave që iu është marrë zotësia e veprimit, kjo informatë gjendet vetëm në lëndë dhe KGJK nuk i ka të përpunuara këto të dhëna.
11. Më 12 nëntor 2015, përfaqësuesit e IAP-së kanë zhvilluar takim me përfaqësuesit e Institutit Special në Shtime (ISSH) për të vlerësuar situatën e vendosjes së personave me aftësi të kufizuara mendore në këtë institucion, si dhe vendosjen e personave me aftësi të kufizuara mendore-ngecje në zhvillimin mendor, në Institutin Special në Shtime dhe në Shtëpitë me Bazë në Komunitet.
12. Më 19 nëntor 2015, përfaqësuesi i IAP-së u takua me administratorin e GJTH në Gjakovë, me të cilin bisedoi, lidhur me lëndën P.nr.709/14. Ai, pasi mori informacionet e nevojshme nga gjykatësja e rastit, theksoi se vendimi i gjykatës (P.nr.709/14) është në fuqi dhe autoriteti të cilit i është drejtuar vendimi ka obligim ligjor ta zbatojë atë.
13. Më 24 nëntor 2015, përfaqësuesit e IAP-së u takuan me drejtorin e Institutit të Psikiatrisë Forenzike në Prishtinë, me Neuropsikiatrin, me Psikologjen, si dhe me Punëtorin Social, me të cilët biseduan lidhur me çështjen e z. B.D. Ata i njoftuan se z.B.D., është pranuar në Institut për Trajtim të Detyrueshëm Psikiatrik, më 5 mars 2015, si dhe është lëshuar nga ky Institut më 27 tetor 2015. Ata theksuan se ky është i vetmi rast që ka qëndruar kaq gjatë në këtë institucion (gjithsejtë 237 ditë). Sipas tyre trajtimi i mëtutjeshëm duhet të vazhdohet në Qendrën e Shëndetit Mendor (QSHM) në Gjakovë, si dhe nevojitet që zyrtari i Qendrës për Punë Sociale (QPS) në Gjakovë, të punojë me familjen e z. B.D. dhe rasti të menaxhohet nga trekëndëshi **Familje-QSHM-QPS**.
14. Më 25 nëntor 2015, përfaqësuesit e IAP-së u takuan me drejtorin e QSHM në Gjakovë me të cilin biseduan lidhur me çështjen e z. B.D. Ai sqaroi se në këtë qendër trajtohen rreth treqind e shtatëdhjetë (370) persona me çrregullime mendore, të cilët kryesisht vuajnë nga sëmundjet psikike. Sipas tij, nga numri i përgjithshëm i këtyre të pacientëve, vetëm pesë nga ta janë agresivë dhe të dhunshëm ndaj ambientit ku jetojnë. Ai sqaroi se personat me çrregullime mendore që shkaktojnë vepra penale mbahen në Institutin e Psikiatrisë Forenzike deri në *Remision*, pastaj vazhdon trajtimi i tyre nëpër QSHM në formë ambulatorie, si dhe në Shtëpitë Integruese në Bashkësi. Ai sqaroi se QSHM-ve iu mungon baza kompjuterike e të dhënave për shërbimet e ofruara ndaj këtyre pacientëve, prandaj këto qendra nuk kanë informacionet e duhura lidhur me trajtimin terapeutik të këtyre pacientëve dhe kohën e marrjes së terapisë (*sipas protokoleve mjekësore këta pacientë duhet të marrin terapi parenterale çdo 21 ditë*). Sipas tij, çështje në vete paraqesin rastet kur mungon bashkëpunimi i familjarëve me Qendrën e Shëndetit

Mendor, prandaj te këto raste trajtim i pacientëve është shumë i vështirë. Ai informoi se lidhur me trajtimin e z. B.D., Gjykata Themelore në Gjakovë, më 10 korrik 2015, e ka ndryshuar masën e trajtimit nga *Trajtimi i Detyrueshëm Psikiatrik me Ndalim* duke e zëvendësuar me masën *Trajtim i Detyrueshëm Psikiatrik në Liri*.

Baza ligjore

15. Kushtetuta e Republikës së Kosovës, në nenin 25, paragrafi 1 përcakton: “*Secili individ gëzon të drejtën për jetën*”, kurse neni 26 përcakton: “*Secili person gëzon të drejtën e respektimit të integritetit fizik dhe psikik të tij/saj [...]*”
16. Kushtetuta e Republikës së Kosovës, në nenin 29, paragrafi 1 përcakton: “*Secilit i garantohet e drejta e lirisë dhe sigurisë. Askush nuk mund të privohet nga liria me përjashtim të rasteve të parapara me ligj dhe me vendim të gjykatës kompetente si në vijim:*
  - *Pas shpalljes së dënimit me burgim për kryerjen e veprës penale;*
  - *Për dyshim të bazuar për kryerje të veprës penale, vetëm kur privimi nga liria me një bazë të arsyeshme konsiderohet i domosdoshëm për të parandaluar kryerjen e një vepre tjetër penale dhe vetëm për një periudhë të shkurtër kohore para gjykimit në mënyrën e përcaktuar me ligj;*
  - *Për mbikëqyrjen e të miturit për qëllime edukimi ose për shoqërimin e tij/saj në një institucion kompetent, sipas një urdhri të ligjshëm;*
  - *Për mbikëqyrje shëndetësore të personit, i cili për shkak të sëmundjes paraqet rrezik për shoqërinë, [...]*”
17. Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (KEDNJ), në nenin 2, përcakton: “*E drejta e çdo njeriu për jetën mbrohet me ligj [...]*”, kurse neni 5, paragrafi 1 përcakton: “*Çdokush ka të drejtën e lirisë e të sigurisë personale. Askujt nuk mund t’i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijnë dhe në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj [...]*”.
18. Kodi Penal i Republikës së Kosovës Nr. 04/L-082, në nenin 87, paragrafi 1 përcakton: “*Kryesi me çrregullim mendor ose personi i cili është duke u trajtuar si i tillë, do të trajtohet me humanizëm dhe me respekt për dinjitetin e qenësishëm të njeriut*” kurse paragrafi 2 përcakton “*Standardet ndërkombëtare të zbatueshme për personat me çrregullim mendor zbatohen për kryesin me çrregullim mendor për aq sa është e mundur, me ndryshime dhe përjashtime të kufizuara vetëm për aq sa janë të nevojshme sipas rrethanave*”.
19. Kodi Penal i Republikës së Kosovës Nr. 04/L-082, në nenin 88 përcakton: “*Masat e trajtimit të detyrueshëm të cilat mund ti shqiptohen kryesit i cili nuk është penalisht përgjegjës, ka aftësi esencialisht të zvogëluar mendore apo është i varur nga droga ose alkooli janë:*
  - *trajtimi i detyrueshëm psikiatrik me ndalim në institucionin e kujdesit shëndetësor;*
  - *trajtimi i detyrueshëm psikiatrik në liri; dhe*

- *trajtimi me anë të rehabilitimit të detyrueshëm të personave të varur nga droga ose alkooli*”.
20. Ligji për Procedurën Jokontestimore Nr. 03/L-007, në nenin 75 përcakton: *“Sipas rregullave të kësaj procedure gjykata me aktvendim vendosë për mbajtjen e personit të sëmurë mendërisht (psikik) në institucionin shëndetësor, kur për shkak të natyrës së sëmundjes është e domosdoshme që personi i këtillë të kufizohet në lirinë e lëvizjes dhe të komunikimit me njerëzit jashtë institucionit në fjalë”*.
  21. Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje Nr. 03/L-182, neni 4, paragrafi 1 përcakton: *“Masa mbrojtëse e trajtimit psikosocial, mund ti shqiptohet kryesit të dhunës në familje në kombinim me ndonjë masë tjetër parandaluese, me qëllim të evitimit të sjelljeve të dhunshme të kryerësit apo nëse ekziston rrezik i përsëritjes së dhunës në familje”*, kurse neni 7, paragrafi 1 përcakton: *“Masa mbrojtëse e largimit nga banesa, shtëpia apo hapësira tjetër e banimit, i shqiptohet personit që ka kryer dhunë ndaj anëtarit të familjes me të cilin jeton në banesë, shtëpi apo ndonjë hapësirë tjetër banimi, nëse ekziston rreziku i përsëritjes së dhunës në familje”*.
  22. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr. 02/L-17 për neni 1.3, përcakton: *“Person në nevojë nënkupton cilindo person që gjendet në territorin e Kosovës, pa marrë parasysh statusin apo vendin e origjinës, i cili ka nevojë për shërbime sociale për shkak të [...] sëmundjes mendore [...]”*.
  23. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr.02/L-17, neni 3, paragrafi 3 përcakton: *“Në emër të Ministrisë, Departamenti përkatës është përgjegjës për drejtimin dhe mbikëqyrjen e të gjitha funksioneve operative të përcaktuara me këtë ligj [...] miratimin e themelimit të objekteve rezidenciale për përkujdesje nga ana e ofruesve të shërbimeve sociale dhe familjare[...]”*.
  24. Ligji Për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 02/L-17, neni 13, paragrafi 2 përcakton: *“Nëse ka baza të arsyeshme për të dyshuar se personit të rrezikuar i mungon zotësia për të vepruar në emër të vet dhe se është e nevojshme për ta mbrojtur të rriturin nga rreziku serioz, Qendra për Punë Sociale duhet të paraqesë pranë gjykatës kërkesën për një urdhër kujdestarie”, kurse paragrafi 4 përcakton: “Një urdhër i tillë specifikon hapat që Qendra për Punë Sociale është kompetent t’i ndër marrë në mënyrë që të mbrojë shëndetin, sigurinë dhe mirëqenien e personit për të cilin jepet urdhri. Kompetencat që i ka gjykata në dispozicion janë:*
    - a. *Mbikëqyrja e rrethanave të jetesës të të rriturit të rrezikuar nga ana e një profesionisti të caktuar nga Qendra për Punë Sociale për këtë qëllim, gjersa ai/ajo qëndron në shtëpinë e tij;*
    - b. *Urdhëresa për Qendra për Punë Sociale për të vendosur të rriturin, i cili mendërisht nuk është i aftë për t’u kujdesur për veten në një objekt të përshtatshëm rezidencial [...]”*.
  25. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr.02/L-17, neni 13, paragrafi 5 përcakton: *“Personi i cili është subjekt i një urdhri kujdestarie nuk mund të mbahet asesi në një institucion ndëshkimor”*, kurse paragrafi 6 përcakton: *“Nëse është e nevojshme, gjykatat*

mund të urdhërojnë Shërbimin Policor të Kosovës që ta ndihmojë Qendrën për Punë Sociale në zbatimin e urdhrin të kujdestarisë”.

26. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L -025, neni 1 përcakton: “Ky ligj ka për qëllim mbrojtjen dhe promovimin e shëndetit mendor, parandalimin e problemeve që lidhen më të, garantimin e të drejtave dhe përmirësimin e cilësisë së jetës për personat me çrregullime mendore”. kurse neni 9, paragrafi 1 përcakton: “Heqja ose kufizimi i zotësisë për të vepruar i personave me çrregullime mendore është e ndaluar, përveç rasteve të parashikuara me dispozitat ligjore në fuqi. Në raste të veçanta kjo masë mund të propozohet me kërkesë të komisionit psikiatriko-ligjor. Vendimi përkatës merret nga gjykata, në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi”.
27. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025, neni 5 paragrafi 1 përcakton parimet e përgjithshme të kujdesit në shërbimet e shëndetit mendor ndër të cilat janë:
- 1.1. “Trajtimi i barabartë dhe pa diskriminim i personave me çrregullime mendore, në funksion të respektimit të integritetit fizik dhe dinjitetit njerëzor.
  - 1.2. Ofrimi i kujdesit shëndetësor për personat me çrregullim mendor në një ambient sa më pak shtrëngues, kryesisht në nivel komunitar, për të shmangur në maksimum zhvendosjen nga mjedisi familjar e për të lehtësuar integrimin dhe rehabilitimin social;
  - 1.3. Krijimi i lehtësirave përmes programeve dhe projekteve të cilat implementohen nga organet kompetente për këta persona dhe familjet e tyre me qëllim të përfshirjes së tyre në jetën shoqërore.
  - 1.4. Ofrimi i kujdesit për personat me çrregullime mendore nga **ekipe multidisiplinare** që i përgjigjen në mënyrë komplekse nevojave mjekësore, psikologjike, sociale dhe të rehabilitimit [...]”.
28. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L -025, neni 29 paragrafi 1 përcakton: “Këshilli Profesional për Shëndetin Mendor është organ këshillimor i Ministrit të Shëndetësisë. Fushëveprimi, kompetencat, përbërja si dhe mandati i Këshillit Profesional për Shëndetin Mendor, përcaktohet me akt nënligjor të cilin e propozon Ministria e Shëndetësisë dhe e miraton Qeveria” kurse paragrafi 2 i këtij neni përcakton: “Këshilli profesional për Shëndetin Mendor këshillon ministrin e Shëndetësisë për zbatimin e detyrimeve që rrjedhin nga ky ligj dhe për rishikime të rëndësishme ligjore, organizative e teknike në fushën e shëndetit mendor”.

Analiza ligjore

29. Kushtetuta e Republikës së Kosovës është akti më i lartë juridik, i cili mbron dhe garanton të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, prandaj është në interes të funksionimit të shtetit dhe të së drejtës zbatimi dhe realizimi praktik i këtyre të drejtave. Garancitë kushtetuese i shërbejnë mbrojtjes së dinjitetit të njeriut dhe funksionimit të shtetit ligjor. Kushtetuta në nenin 21, shprehimisht përcakton obligimin e të gjitha organeve t’i respektojnë liritë dhe të drejtat e të tjerëve, prandaj ky parim është imperativ dhe duhet të respektohet nga të gjithë përfshirë këtu edhe autoritet të cilave ju është drejtuar ky raport.

30. Kushtetuta në nenin 25, paragrafin 1 përcakton: *”Secili individ gëzon të drejtën për jetën”*. Nga ky paragrafi shihet qartë se drejta për respektimin e jetës së qytetarit gjendet në qendër të sistemit kushtetues për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe e drejta për jetën (pacenueshmëria e saj) është e drejtë absolute e njeriut, e cila nuk mund të kufizohet në asnjë rrethanë, shmangia nga kjo e drejtë nuk lejohet. Avokati i Popullit thekson që kur bëhet fjalë për të drejtën e integritetit personal dhe të drejtën në jetë, **shteti ka detyrime pozitive**, që të ndërmarrë të gjitha masat për të mbrojtur pacenueshmërinë e integritetit fizik dhe psikik të personave, veçanërisht kur rrezikohet integriteti dhe jeta e njeriut. Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës në aktgjykimin KI. 41-12, ka gjetur se ka shkelje të së drejtës për jetë, në rastet kur organet gjyqësore apo organet tjera të shtetit nuk u ofrojnë mbrojtje të mjaftueshme qytetarëve, e kur këtë e kërkojnë rrethanat e rastit. Gjykata Kushtetuese thekson se e drejta për jetë është e drejta më e rëndësishme prej të gjitha të drejtave njerëzore, nga e cila burojnë të gjitha të drejtat e tjera dhe sqaron që ekzistojnë detyrime pozitive për organet e pushtetit që të ndërmarrin masa parandaluese dhe operative për ta mbrojtur jetën e të gjithë atyre, që i janë ekspozuar rrezikut.
31. Avokati i Popullit vëren që Kushtetuta në nenin 26 definon që secili person ka të drejtën e respektimit të integritetit fizik dhe psikik të tij/saj, që përveç tjerash përfshin edhe të drejtën që: *“Askush të mos i nënshtrohet trajtimit mjekësor kundër vullnetit të tij/saj, përveç rasteve që janë në pajtim me ligjin [...]”*, kurse neni 29, paragrafi 1 përcakton: *“Secilit i garantohet e drejta e lirisë dhe sigurisë. Askush nuk mund të privohet nga liria me përjashtim të rasteve të parapara me ligj dhe me vendim të gjykatës kompetente”*. Sipas këtij neni personi mund të privohet nga liria përveç tjerash edhe në rastet për **mbikëqyrje shëndetësore të personit, i cili për shkak të sëmundjes paraqet rrezik për shoqërinë, [...]**. Autoritetet përgjegjëse kanë obligim ligjor që personat me çrregullime mendore të cilët paraqesin rrezik potencial për familjen dhe shoqërinë të mbahen në institucione shëndetësore adekuate dhe në trajtim psikiatrik për aq kohë sa të jetë e nevojshme.
32. Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (KEDNJ), në nenin 2, përcakton : *“E drejta e çdo njeriu për jetën mbrohet me ligj [...]”*, kurse neni 5, paragrafi 1 përcakton: *“Çdokush ka të drejtën e lirisë e të sigurisë personale. Askujt nuk mund t’i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijnë dhe në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj [...]”*.
33. Neni 2 i Konventës paraqet detyrat e përgjithshme të shtetit për ta mbrojtur të drejtën për jetë dhe përfshin aspektet pozitive dhe negative:
- a) obligimin pozitiv për ta mbrojtur jetën dhe
  - b) obligimin negativ që të përmbahet nga marrja e paligjshme e jetës.

Obligimi pozitiv imponon detyrime të parandalimit dhe hetimit. Detyrimet e Parandalimit sipas Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ, shih rastin *Osmani kundër Britanisë së Madhe të datës 28 shkurt 1998*) i obligon qeveritë e shteteve t’i pengojnë dhe luftojnë veprat penale. Nëse vërtetohet që qeveritë kishin njohuri, ose do to duhej të kishin njohuri në kohën e ekzistimit të rrezikut real dhe të drejtpërdrejtë për jetën e një personi të identifikuar, nga veprat penale të palëve të treta dhe nëse nuk kanë ndërmarrë masa të duhura në kuadër të kompetencave të veta, të cilat sipas një vlerësimi

të arsyeshëm, mund të priteshin, në mënyrë që të shmangej rreziku për jetë, të njëjtat duhet të jenë përgjegjëse për moszbatim të detyrimeve pozitive.

34. GJEDNJ gjatë interpretimit të nenit 2 të KEDNJ tek rasti **Branko Tomašić dhe të tjerët kundër Kroacisë**, lidhur me detyrimet pozitive analizon rastin kur një person ka realizuar kërcënimet e tij të mëparshme për të vrarë partneren e tij dhe vajzën e tyre të vogël. Ai kishte qenë i burgosur për pesë muaj për shkak të kërcënimeve me vdekje që i'a kishte bërë më herët familjes së tij, prandaj autoritetet urdhëruan masën e trajtimit të detyrueshëm psikiatrik në ndalim. Menjëherë pas lirimit të tij, ai vrau gruan e tij dhe fëmijën, para se të bënte vetëvrasje. Gjykata gjeti se **autoritetet** ishin në dijeni për seriozitetin e kërcënimeve, por **dështuan në detyrimet e veta pozitive**, para së gjithash **për shkak të trajtimit të pamjaftueshëm psikiatrik** duke konsideruar se ai zgjati shumë shkurtë, si dhe nuk ishte e qartë se a është trajtuar në të vërtetë dhe si duhet ky person. GJEDNJ gjeti se nuk kishte asnjë vlerësim paraprak të rrezikut para lirimit të tij nga masa e trajtimit të detyrueshëm psikiatrik me ndalim, kurse legjislacioni vendor nuk e ka lejuar vazhdimin e trajtimit të detyrueshëm psikiatrik edhe pas mbajtjes së dënimit, gjë që sipas gjykatës paraqet shkelje të nenit 2 të KEDNJ. Një situatë të ngjashme kemi edhe në rastin e ankueses kur djali i saj me çrregullime mendore për shkak të trajtimit jo të mjaftueshëm psikiatrik dhe sulmeve fizike të kohëpaskohshme, është kthyer në shqetësim serioz për familjen dhe fqinjët e saj duke e rrezikuar jetën dhe pronën e tyre.
35. KEDNJ, neni 5, paragrafi 1, e lejon ndalimin si të ligjshëm për rastet e ndalimit të *“personave për parandalimin e përhapjes së sëmundjeve ngjitëse, të personave të sëmurë mendërisht, të alkolizuarve ose toksikomanëve apo rrugaçëve”*. Përsa i përket arsyes se pse personat që bëjnë pjesë në disa nga këto kategori mund të ndalohen, Gjykata u shpreh se *“Jo vetëm që ata duhet të konsiderohen me raste si të rrezikshëm për sigurinë publike, por gjithashtu se vetë interesat e tyre mund të kërkojnë ndalimin përkatës”* (shih rastin *Guzzardi kundër Italisë nr. 7367/76*)
36. Kodi Penal i Republikës së Kosovës Nr. 04/L-082, në nenin 87, paragrafi 1 përcakton detyrimet e autoriteteve që ndaj kryesit me çrregullim mendore ose personit i cili është duke u trajtuar si i tillë, që të trajtohet me humanizëm dhe me respekt për dinjitetin e qenësishëm të njeriut, kurse paragrafi 2, i detyron autoritet që standardet ndërkombëtare të zbatueshme për personat me çrregullime mendore të zbatohen për kryesin me çrregullim mendor për aq sa është e mundur, me ndryshime dhe përjashtime të kufizuara vetëm për aq sa janë të nevojshme sipas rrethanave të rastit.
37. Kodi Penal i Republikës së Kosovës Nr. 04/L-082, në nenin 88, përcakton masat e trajtimit të detyrueshëm të cilat mund ti shqiptohen kryesit i cili nuk është penalisht përgjegjës, ka aftësi esencialisht të zvogëluar mendore, apo është i varur nga droga ose alkooli. Këto masa sipas kodit janë: **trajtimi i detyrueshëm psikiatrik me ndalim në institucionin e kujdesit shëndetësor, trajtimi i detyrueshëm psikiatrik në liri; dhe trajtimi me anë të rehabilitimit të detyrueshëm të personave të varur nga droga ose alkooli**. Kodi Penal sqaron më tutje se Gjykata, mund t'i shqiptojë masën e trajtimit të detyrueshëm psikiatrik në liri personit i cili ka kryer vepër penale në gjendje të paaftësisë mendore ose aftësisë esencialisht të zvogëluar mendore, nëse konstaton se ekziston rrezik serioz se kryesi sërish do të kryejë vepër penale, prandaj trajtimi i detyrueshëm psikiatrik në liri është i nevojshëm për të shmangur kryerjen e veprës tjetër penale, si dhe kur

konstaton se trajtimi i detyrueshëm psikiatrik në liri është i mjaftueshëm për të shmangur rrezikun serioz.

38. Ligji për Procedurën Jokontestimore Nr. 03/L-007, në nenin 75 përcakton rregullat e procedurës që gjykata me aktvendim të vendosë për mbajtjen e personit të sëmurë mendërisht (psikik) në institucionin shëndetësor, kur për shkak të natyrës së sëmundjes është e domosdoshme që personi i këtillë të kufizohet në lirinë e lëvizjes dhe të komunikimit me njerëzit jashtë institucionit shëndetësor. Avokati i Popullit në rastet e mëhershme ka gjetur se nuk janë respektuar dispozitat ligjore lidhur me këtë çështje, prandaj ka lëshuar raport me rekomandime për t'iu dhënë fund shkeljeve të tilla (shih raportin e publikuar nga IAP, me nr.protokoli 1488, datë 3 nëntor 2015), kurse me hyrjen në fuqi të Ligjit për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025 (dhjetor 2015), të cilin menjëherë e pasoi hartimi i *Rregullores për Pranimin dhe Trajtimin e Personave me Çrregullime Mendore në Institucionet Profesionale të Shëndetit Mendor*, kjo çështje është zgjidhur.
39. Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje Nr. 03/L-182, neni 4, paragrafi 1 përcakton rastet kur masa mbrojtëse e trajtimit psikosocial, mund të shqiptohet kryesisht të dhunës në familje në kombinim me ndonjë masë tjetër parandaluese, me qëllim të evitimit të sjelljeve të dhunshme të kryerësit apo nëse ekziston rrezik i përsëritjes së dhunës në familje, kurse neni 7, paragrafi 1 përcakton rastet kur masa mbrojtëse e largimit nga banesa, shtëpia apo hapësira tjetër e banimit, i shqiptohet personit që ka kryer dhunë ndaj anëtarit të familjes me të cilin jeton në banesë, shtëpi apo ndonjë hapësirë tjetër banimi, nëse ekziston rreziku i përsëritjes së dhunës në familje. Nga ankesa e ankueses shihet qartë se gjykata ka marrë aktvendim për trajtim të detyrueshëm psikiatrik në pajtim me legjislacionin në fuqi, por shqetësimi i ankueses është adresuar **te mostrajtimi i vazhdueshëm psikiatrik** dhe lirimi i personit me çrregullime mendore nga instituti (trajtimi psikiatrik në ndalim) dhe trajtimi ambulator i tij (trajtimi psikiatrik në liri).
40. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr. 02/L-17 në nenin 1.3 përcakton termin *person në nevojë*, i cili sipas ligjit nënkupton cilindo person që gjendet në territorin e Republikës së Kosovës, pa marrë parasysh statusin apo vendin e origjinës, i cili ka nevojë për shërbime sociale për shkak se :
- a. është fëmijë pa përkujdesje prindore;
  - b. është fëmijë me sjellje asociiale, apo është delikuent i mitur;
  - c. ka marrëdhënie të çrregulluara në familje, apo është në moshë të shtyer;
  - d. lëngon nga sëmundja trupore apo aftësitë e kufizuara fizike ose mendore;
  - e. lëngon nga sëmundjet mendore;
  - f. ekspozohet rrezikut nga shfrytëzimi, abuzimi, dhuna në familje apo trafikimi;
  - g. ekspozohet rrezikut të varësisë nga alkooli ose drogat;
  - h. ekspozohet emergjencave ose fatkeqësive të shkaktuara nga natyra apo njeriu, ose për ndonjë arsye tjetër që i bën ata persona nevojtarë.

Analizuar nga ajo që u tha më lartë shihet qartë se i biri i ankueses duhet të cilësohet si *person në nevojë* dhe se i njëjti duhet të trajtohet sipas Ligjit për Shërbime Sociale dhe Familjare.

41. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr.02/L-17, neni 3, paragrafi 3 përcakton detyrimin që në emër të Ministrisë e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS),

Departamenti përkatës është përgjegjës për drejtimin dhe mbikëqyrjen e të gjitha funksioneve operative të përcaktuara me këtë ligj, ku ndër të tjera përmendet edhe obligimi për miratimin e themelimit të objekteve rezidenciale për përkujdesje nga ana e ofruesve të shërbimeve sociale dhe familjare, kurse Ligji Për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 02/L-17, neni 13, paragrafi 2 përcakton situatat që nëse ka baza të arsyeshme për të dyshuar se personit të rrezikuar i mungon zotësia për të vepruar në emër të vet dhe se është e nevojshme për ta mbrojtur të rriturin nga rreziku serioz, QPS duhet të paraqesë pranë gjykatës kërkesën për një urdhër kujdestarie, kurse paragrafi 4 përcakton që urdhri i tillë duhet të specifikon hapat dhe kompetencat që QPS mund t'i ndërmarrë me qëllim që të mbrojë shëndetin, sigurinë dhe mirëqenien e personit për të cilin jepet urdhri. Kompetencat që i ka gjykata në dispozicion sipas këtij ligji janë mbikëqyrja e rrethanave të jetesës të të rriturit të rrezikuar, prandaj mbikëqyrja duhet të bëhet nga ana e një profesionisti të caktuar nga QPS, gjersa personi i mbikëqyrur qëndron në shtëpinë e tij, si dhe urdhëresa për QPS-në për të vendosur të rriturin, i cili mendërisht nuk është i aftë për t'u kujdesur për veten në një objekt të përshtatshëm rezidencial.

42. Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare Nr.02/L-17, neni 13, paragrafi 5 përcakton që personi i cili është subjekt i një urdhri kujdestarie nuk mund të mbahet asesi në një institucion ndëshkimi, kurse paragrafi 6 përcakton që nëse është e nevojshme, gjykatat mund të urdhërojnë Shërbimin Policor të Kosovës që ta ndihmojë QPS-në, në zbatimin e urdhrit të kujdestarisë. Nga analiza e rastit shihet se personit me çrregullime mendore nuk i është marrë zotësia e veprimit në pajtim me ligjin, prandaj ai është ndëshkuar nga Gjykata për veprat penale të cilat i ka kryer, si dhe lëvizja e tij e lirë në rrugë është bërë pengesë dhe rrezik serioz për personat tjerë, kurse si rezultat i sëmundjes mendore ai nuk ka mundur të kujdeset për vetveten, prandaj ai ka pësuar aksident komunikacioni nga vetura e policisë (shih paragrafin 5).
43. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025, i cili ka hyrë në fuqi në dhjetor të vitit 2015, si qëllim kryesor në nenin 1 paraqet mbrojtjen dhe promovimin e shëndetit mendor dhe parandalimin e problemeve që lidhen më të, si dhe garantimin e të drejtave dhe përmirësimin e cilësisë së jetës për personat me çrregullime mendore. Me këtë ligj përcaktohen procedurat dhe kushtet për mbrojtjen e shëndetit mendor nëpërmjet sigurimit të kujdesit shëndetësor, mjedisit social të përshtatshëm për personat me çrregullime mendore dhe politikave parandaluese për mbrojtjen e shëndetit mendor.
44. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025, në nenin 5 përcakton parimet e përgjithshme të kujdesit në shërbimet e shëndetit mendor, ndër të cilat parasheh parimin e ofrimit të kujdesit shëndetësorë për personat me çrregullime mendore nga **ekipet multidisiplinare** që i përgjigjen në mënyrë komplekse nevojave mjekësore, psikologjike, sociale dhe të rehabilitimit të këtyre personave. Sipas këtij ligji **Ekipet multidisiplinare** janë ekipet e përbëra nga specialistë të disa fushave si mjekë, infermierë, psikologë, punonjës socialë, këshilltarë psikosocial, terapeutë të punës, logopedë, terapeutë zhvillimi apo profesionist të tjerë, të cilët veprojnë në mënyrë të koordinuar, sipas protokolleve përkatëse për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit mendor.
45. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025, në nenin 9, paragrafin 1 përcakton që heqja ose kufizimi i zotësisë për të vepruar i personave me çrregullime mendore **është e ndaluar**, përveç rasteve të parashikuara me dispozitat ligjore në fuqi. Sipas kësaj dispozite në raste të veçanta kjo masë mund të propozohet me kërkesë të komisionit

psikiatriko-ligjor dhe vendimi përkatës duhet të merret nga gjykata, në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi për heqjen apo kufizimin e zotësisë së veprimit.

46. Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L -025, në nenin 29, e përcakton themelimin e Këshillit Profesional për Shëndetin Mendor në cilësinë e organit këshillimor të Ministrisë të Shëndetësisë, me ç'rast përcakton që fushëveprimi, kompetencat, përbërja si dhe mandati i Këshillit Profesional për Shëndetin Mendor duhen të përcaktohet me akt nënligjor të cilin e propozon Ministria e Shëndetësisë dhe e miraton Qeveria. Sipas këtij neni, Këshilli Profesional për Shëndetin Mendor këshillon ministrin e Shëndetësisë për zbatimin e detyrimeve që rrjedhin nga ky ligj dhe për rishikime të rëndësishme ligjore, organizative e teknike në fushën e shëndetit mendor, por pavarësisht faktit se ky ligj ka hyrë në fuqi prej dhjetorit të vitit 2015, një veprim i tillë akoma nuk ka ndodhur nga ana e Ministrisë të Shëndetësisë.

Konstatimet e Avokatit të Popullit

47. Avokati i Popullit, duke u bazuar në të gjitha dëshmitë e ofruara dhe faktet e mbledhura, si dhe ligjet relevante, të cilat përcaktojnë të drejtën për jetën private dhe familjare, si dhe të drejtën shëndetësore, **konstaton se ankesa e ankueses është e arsyeshme dhe e ligjshme.** Në rastin konkret, **Avokati i Popullit konstaton se ka pasur shkelje të të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut,** pasi autoritetet përgjegjëse të cilat sipas legjislacionit në fuqi janë të veshura me kompetencë dhe kanë për obligim ndërmarrjen e detyrimeve pozitive lidhur me rastin, kanë dështuar në plotësimin e detyrave dhe përgjegjësi të tyre në raport me qytetarin.
48. Avokati i Popullit konstaton se bazuar në vendimet e GJEDNJ autoritetet përkatëse kanë dështuar që të ndërmarrin veprime konkrete dhe nuk i kanë zbatuar detyrimet pozitive për të ndërmarrë veprimet e duhura në drejtim të trajtimit të detyrueshëm psikiatrik deri në marrjen e zotësisë së veprimit të personit me çrregullime mendore, duke parandaluar ushtrimin e dhunës fizike ndaj personave të tretë. Avokati i Popullit konstaton se si pasojë e mostrajtit të duhur psikiatrik, personi me çrregullime mendore ka shkaktuar dhunë në familjen e tij, si dhe tek personat e tjerë, duke rrezikuar seriozisht jetën dhe pronën e tyre, prandaj nga rrethanat e këtij rasti konstatohet se z. B.D., ka ushtruar dhunë fizike ndaj anëtarëve të familjes dhe duke i rrezikuar ata me jetë, por në raste të caktuara kësaj dhune i'u janë ekspozuar edhe fqinjët dhe qytetarët e tjerë (shih paragrafin 3, 4 dhe 5). Avokati i Popullit rikujton se sipas nenit 53, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, të drejtat njeriut dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë, interpretohen në harmoni me vendimet gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe nga vendimet e kësaj gjykate shihet se shtetet kanë detyrime pozitive ndaj shtetasve të tyre.(shih paragrafët 34, 35 dhe 36).
49. Avokati i Popullit konstaton se z. B.D., do të duhej ti nënshtrohej tretmanit të nevojshëm psikiatrik në institucione përkatëse shëndetësore për trajtim të nevojshëm psikiatrik apo ti merrej zotësia e veprimit dhe ti caktohej kujdestari. Nga rrethanat e rastit shihet qartë se lënia pa kujdestar e z. B.D., si dhe qarkullimi i tij i lirë në rrugë ka sjellë deri të pengimi i komunikacionit në rrugë, e më pas edhe te aksidentimi i tij, me ç'rast z. B.D., ka marrë lëndime të rënda trupore nga vetura e policisë (shih paragrafin 5). Avokati i

Popullit konstaton se kësaj gjendje i kanë kontribuar edhe neglizhenca e familjes dhe mungesa e bashkëpunimit të autoriteteve përgjegjëse të cilat kanë dështuar të ofrojnë kujdesin e duhur ndaj z. B.D., si dhe të ofrojnë trajtimin e duhur shëndetësor ndaj tij.

50. Avokati i Popullit konstaton se organet kompetente ligjore, nuk kanë bërë sa duhet në ndërmarrjen e masave për **detyrime pozitive**, respektivisht mbrojtjen e pacenueshmërisë së shëndetit të njeriut, sidomos në rastet kur ajo rrezikohet nga veprimet e rrezikshme të personave me çrregullime mendore, kur ata nuk janë në mjekim të nevojshëm, si dhe kur atyre nuk u janë kufizuar lëvizjet e tyre. Fatkeqësisht raste të tilla janë kthyer në dukuri shqetësuese në shumicën e qyteteve të Republikës së Kosovës, prandaj shëtitjet e lira në rrugë nga kategoria e personave me çrregullime mendore dhe ballafaqimi i qytetarëve me veprimet e tyre të dhunshme po kthehen në brengë dhe rrezik serioz për jetën dhe pronën e tyre.
51. Avokati i Popullit konstaton se lidhur me këtë temë autoritetet përgjegjëse nuk kanë bërë hulumtimet e nevojshme në terren dhe deri më tash **autoritetet shëndetësore nuk posedojnë numrin e saktë dhe statistikën e nevojshme për këtë kategori të personave**. Po ashtu deri më tash nuk ka pasur ndonjë rekomandim nga autoritetet përgjegjëse për masat që duhet të ndërmerren, në mënyrë që këta persona të largohen nga vendet publike dhe të vendosen në vende të caktuara, në të cilat varësisht nga nevojat shëndetësore të tyre do të merrnin trajtimin e nevojshëm shëndetësor.
52. Avokati i Popullit konstaton se ka shumë raste kur kjo kategori e personave kanë shkaktuar dhunë fizike me lëndime të rënda trupore dhe me fatalitet (shih paragrafin 13), si dhe dëmtime prone, prandaj autoritetet kompetente kanë obligim ligjor që të ndërmarrin masat e nevojshme me parandalim, që këta persona të marrin trajtimin e nevojshëm psikiatrik, si dhe ndaj kryesve me çrregullime mendore ose personave që janë duke u trajtuar si të tillë, **të trajtohen me humanizëm dhe me respekt për dinjitetin e qenësishëm të njeriut, në pajtim me standardet ndërkombëtare të zbatueshme për personat me çrregullime mendore, me ndryshime dhe përjashtime të kufizuara vetëm për aq sa janë të nevojshme sipas rrethanave të rastit**. Avokati i Popullit konstaton se hyrja në fuqi e Ligji për Shëndetin Mendor Nr. 05/L-025, në masë të madhe do të ndikoj në rregullimin e kësaj gjendje, por hartimi i akteve nënligjore dhe **themelimi i Këshillit Profesional për Shëndetin Mendor dhe funksionalizimi i ekipeve multidisciplinare duhet të bëhet sa më parë dhe pa vonesa**.
53. Avokati i Popullit, bazuar në atë që u tha më sipër, në pajtim me nenin 135, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës: *“Ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa, nëse vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga ana e organeve të administratës publike dhe organeve tjera shtetërore”*. Sipas kuptimit të nenit 18, paragrafi 1.2 të Ligjit për Avokatin e Popullit, Avokati i Popullit *“(…) ka përgjegjësi të tërheq vëmendjen për rastet kur autoritetet i shkelin të drejtat e njeriut dhe të bëjë rekomandim që t’u jepet fund rasteve të tilla (…)*”.

Në bazë të këtyre konstatimeve, dhe në përputhje me nenin 135, par. 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenin 16, par. 4 të Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit, Avokati i Popullit:

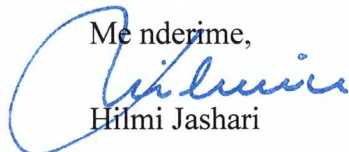

REKOMANDON

- 1. Ministria e Shëndetësisë, në pajtim me kompetencat dhe autorizimet ligjore dhe në bashkëpunim me të gjitha autoritetet tjera përgjegjëse, të ndërmarrë masa për krijimin e një baze të të dhënave nëpërmjet të cilës do të mund të përcillet tretmani mjekësor i këtyre personave (kalendari i terapisë parenterale-depo), në të cilin bazë të të dhënave mund të kenë qasje të gjitha institucionet e shëndetit mendor në Republikën e Kosovës, të të gjitha niveleve (parësor, dytësor dhe tretësor), duke pasur parasysh respektimin edhe dispozitat e Ligjit për Shëndetin mendor.*
- 2. Institucionet e Shëndetit Mendor, në pajtim me kompetencat dhe autorizimet ligjore dhe në bashkëpunim me Institucionet tjera përgjegjëse, të ndërmarrin veprimet e nevojshme në terren që personat me çrregullime mendore të cilët kanë predispozita të shkaktojnë dhunë fizike dhe dëmtim prone të largohen nga publiku, si dhe trajtohen në Institucionet e Shëndetit Mendor me shtretër derisa të bëhen të parrezikshëm për rrethin dhe shoqërinë.*
- 3. Ministria e Shëndetësisë në pajtim me kompetencat dhe autorizimet ligjore, të ndërmarrin të gjitha masat e nevojshme për funksionalizimin e ekipeve multidisciplinare me qëllim të mbrojtjes së shëndetit mendor të këtyre personave duke provuar maksimalisht që ata të integrohen dhe të risocializohen në familje dhe shoqëri si persona të parrezikshëm, në të kundërtën (kur tretmani rehabilitues nuk ka sukses apo sëmundja mendore është e pashërueshme), të mos përjashtohet mundësia e kërkesës për heqjen e zotësisë së veprimit, si dhe vendosja e tyre në institucione përkatëse, në pajtim me legjislacionin në fuqi.*

Në pajtim me nenin 132, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (“Çdo organ, institucion ose autoritet tjetër, që ushtron pushtet legjitim në Republikën e Kosovës, është i detyruar t’u përgjigjet kërkesave të Avokatit të Popullit dhe t’i paraqesë atij/asaj të gjitha dokumentet dhe informacionet e kërkuara në pajtim me ligj”) dhe nenin 28 të Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit (“Autoritetet, të cilave Avokati i Popullit u ka drejtuar rekomandim, kërkesë ose propozim për ndërmarrjen e veprimeve konkrete, . . . duhet të përgjigjen brenda afatit tridhjetë (30) ditor. Përgjigjja duhet të përmbajë arsyet me shkrim për veprimet e ndërmarra lidhur me çështjen në fjalë”), mirësisht Ju lutemi të na informoni për veprimet që do të ndërmerrni lidhur me këtë çështje.

Me nderime,

Hilmi Jashari

Avokat i Popullit